

เสียงจากสมาชิยาสุภาพแห่งประเทศไทยเพื่อ...

อาหารปลอดภัยอย่างยั่งยืน

ประมวล สรุบบัชโอเสนอ
จากเวทีสมาชิยาสุภาพ
แห่งประเทศไทย เฉพาะประเด็น
“อาหารปลอดภัยเพื่อ

TX
100
ส691ส
2546
สมาชิก

สำนักงานสนับสนุนการพัฒนา
ยุทธศาสตร์แห่งชาติด้านอาหาร

คำนำ

นับเป็นโอกาสดีที่สุดในเวทีสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ปี ๒๕๕๖ ซึ่งจัดระหว่างวันที่ ๗-๘ สิงหาคม ๒๕๕๖ ณ ศูนย์นิทรรศการและการประชุมไบเทค บางนา กรุงเทพฯ ได้มีการหยิบยกประเด็น“อาหารปลอดภัยเพื่อสุขภาพอย่างยั่งยืน” เป็นกรณีนำร่องในอันที่จะให้ผู้สนใจและผู้เกี่ยวข้องในระบบอาหารตลอดทั้งวงจรทั้งภาครัฐ เอกชน เกษตรกร ผู้ผลิต ผู้แปรรูป ผู้จำหน่าย และผู้บริโภคได้ใช้กระบวนการสมัชชาตามที่ปรากฏในร่างพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ....เพื่อระดมความเห็น และสังเคราะห์ข้อเสนอทางยุทธศาสตร์อันเกี่ยวพันกับนโยบายสาธารณะด้านสุขภาพที่รัฐบาลประกาศให้ปี ๒๕๕๗ เป็นปีแห่งสุขอนามัย เน้นที่ความปลอดภัยด้านอาหาร เพื่อเสนอมุมมองที่ต้องการให้เกิดความยั่งยืนของกระบวนการดำเนินงาน โดยสร้างกระบวนการทำงานหนุนเสริมกันของรัฐและประชาชน

นับจากวันที่เริ่มกระบวนการจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายในเวทีย่อยสองครั้งสู่เวทีสมัชชาชาติ นำอัครจริยที่ความเห็นจากผู้คนที่หลากหลายสามารถปะติดปะต่อเป็นรูปภาพของข้อเสนอเชิงนโยบาย และยุทธศาสตร์ของการจัดการระบบอาหารตลอดทั้งวงจรได้ โดยมีได้มีความขัดแย้งทั้งต่อนโยบายรัฐ และต่อความเห็นของกลุ่มคนที่ต่างมีมุมมอง และความคิดอิสระของตน นี่จึงเป็นข้อเสนอที่ทรงคุณค่าและน่าจะได้เผยแพร่ และช่วยกันต่อยอดความคิดข้อเสนอ แปรเป็นรูปธรรมการปฏิบัติจริงในขอบเขต บทบาท และศักยภาพที่ทุกภาคส่วนเกี่ยวข้อง

สำนักงานสนับสนุนการพัฒนายุทธศาสตร์แห่งชาติด้านอาหารในฐานะองค์กรที่ได้รับมอบหมายให้ดูแลกระบวนการสังเคราะห์นำเสนอในเวที“อาหารปลอดภัยเพื่อสุขภาพอย่างยั่งยืน”ขอขอบคุณทุกความเห็นอันทรงคุณค่า แม้บางคนจะไม่สามารถมาร่วมให้ความเห็นในเวทีได้ก็ยังคงจัดทำความเห็นเป็นเอกสารส่งมาจากนี้ต่อไปจึงเป็นเวลาของการแปรข้อเสนอสู่การปฏิบัติเพื่อให้สมกับความคิดอันมีค่าที่ทุกคนได้ร่วมนำเสนอ

สารบัญ

กระบวนการสมาชิก การเรียนรู้ด้วยปัญญาอย่างสมานฉันท์	๔
สองเวทีย่อย หนึ่งเวทีใหญ่ สร้างข้อเสนอจากภาคีทุกภาคส่วน	๖
ข้อเสนอจากเวทีสมาชิกสุขภาพ : หนึ่งยุทธศาสตร์แกนหลัก...	
(๑) ใช้ชุมชนท้องถิ่นเป็นศูนย์กลางจัดการระบบอาหารครบวงจร	๘
สามยุทธศาสตร์สนับสนุน :	
(๒) ยุทธศาสตร์สร้างความชัดเจน เป็นระบบต่อเนื่อง ของนโยบายรัฐ	๑๑
(๓) ยุทธศาสตร์สนับสนุนความเข้มแข็ง	
ของการจัดการระบบอาหาร(ปลอดภัย)	๑๒
ก. นโยบายสนับสนุนแนวทางการผลิตที่เอื้อต่อสุขภาพ	๑๓
ข. พัฒนาระบบกฎหมายเพื่อส่งเสริมความปลอดภัยในอาหาร	๑๕
ค. พัฒนาสู่หลักการ ผู้จำหน่ายอาหารต้องรับผิดชอบคุณภาพอาหารเอง	๑๕
(๔) ยุทธศาสตร์สร้างความเข้มแข็งของผู้บริโภค	๒๐
ต่อยอดสมาชิก สร้างข้อเสนอให้เป็นจริง	
บทบาทของรัฐบาลและหน่วยงานภาครัฐ :	๒๓
องค์กรส่วนท้องถิ่น :	๒๖
เครือข่ายชุมชน :	๒๘
องค์กรพัฒนาวิชาการด้านเกษตร	
อาหารและสุขภาพ:	๒๙
เครือข่ายองค์กรพัฒนาชุมชน :	๓๐

TX 100 ๓691๓ 2546

* R M 0 0 0 0 0 0 2 4 4 *

ตั้งจากสมาชิกสุขภาพแห่งชาติเพื่อ...

สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ

กระบวนการสมาชิก

การเรียนรู้ด้วยปัญญาอย่างสมานฉันท์

ความพยายามที่จะปฏิรูประบบสุขภาพมีมานานกว่า ๑๐ ปี โดยมีการสร้างองค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง จนเกิดความคิดที่จะจัดทำธรรมนูญด้านสุขภาพของคนไทย ในชื่อ “พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ” เพื่อให้สังคมได้ร่วมกันกำหนดกรอบทิศทาง หลักการ กติกา กลไก มาตรการ และแนวทางเรื่องต่างๆที่เกี่ยวกับระบบสุขภาพของคนไทยทุกภาคส่วน โดยมีคณะกรรมการปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ (คปรส.) เป็นแม่ข่ายสำคัญ และตั้ง “สำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ” (สปรส.) เป็นฟันเฟืองการทำงาน นับแต่ ๙ สิงหาคม ๒๕๔๓ จนถึงปัจจุบัน ๓ ปีที่ผ่านมา ร่างพระราชบัญญัติสุขภาพ พ.ศ....ได้เสร็จสมบูรณ์พร้อมที่จะเสนอต่อรัฐบาลแล้ว

ขณะเดียวกัน ตามร่างพระราชบัญญัติสุขภาพ พ.ศ.. ได้กำหนดไว้ใน มาตรา ๓ ถึงความหมายของสมาชิกสุขภาพว่า เป็น “กระบวนการจัดประชุมที่ให้ทุกฝ่ายได้ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยใช้ปัญญาและสมานฉันท์ โดยมีการจัดการอย่างเป็นระบบและมีส่วนร่วม เพื่อนำไปสู่การมีสุขภาพะ” ดังนั้นตลอดระยะเวลาของการยกร่างธรรมนูญสุขภาพ สปรส.จึงร่วมกับภาคีสุขภาพจัดเวทีสมาชิกสุขภาพแห่งชาติขึ้นอย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง เพื่อรวบรวมความเห็นที่ประชาชนมีต่อการปฏิรูประบบสุขภาพสะท้อนไปถึงผู้เกี่ยวข้องผ่านกลไกการยกร่างกฎหมายแม่บทดังกล่าว

“กระบวนการจัดประชุม
ที่ให้ทุกฝ่ายได้ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยใช้
ปัญญาและสมานฉันท์
โดยมีการจัดการอย่างเป็นระบบและมีส่วนร่วม
เพื่อนำไปสู่การมีสุขภาพะ”

ในปี ๒๕๕๖ ในเวทีสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ที่จัดขึ้น ระหว่างวันที่ ๗-๘ สิงหาคม ๒๕๕๖ ณ ศูนย์จัดนิทรรศการและการประชุมไบเทค บางนา กรุงเทพฯ โดยใช้กรอบแนวทางและมาตรการตามร่างพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ....ที่สนับสนุนให้ประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางนโยบายเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพ ดังปรากฏในมาตรา ๖๗ วงเล็บ (๑)(๓)(๕)(๖) กอปรกับ รัฐบาลได้ประกาศนโยบายสุขภาพที่ชัดเจนว่า ให้ปี ๒๕๕๗ เป็นปีแห่งสุขอนามัย โดยเน้นที่ "ความปลอดภัยด้านอาหาร" โดยตั้งเป้าหมายในปลายปี ๒๕๕๗ อาหารที่ประชาชนไทยบริโภคต้องปลอดภัย โดยมีการทรวงสาธารณสุขและกระทรวงเกษตรฯ เป็นหน่วยงานหลัก ประกาศยุทธศาสตร์ ๙ ด้านในการดำเนินงาน ดังนั้นจึงมีการจัดห้องย่อยเฉพาะประเด็น "อาหารปลอดภัยอย่างยั่งยืน" อันเป็นโอกาสที่ภาคีที่เกี่ยวข้องในวงจอาหารจะได้ใช้เวทีสมัชชาย่อยเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สร้างพันธมิตรเครือข่ายและร่วมสังเคราะห์ข้อเสนอทางยุทธศาสตร์เพื่อสนับสนุนให้นโยบาย "ความปลอดภัยด้านอาหาร" เกิดความยั่งยืน สามารถเกิดกลไกที่ดำเนินงานไปได้แม้ว่าการดำเนินงานของรัฐจะแผ่วลงไปตามระยะเวลาก็ตาม

สองเวทีย่อย หนึ่งเวทีใหญ่

สร้างข้อเสนอจากภาคีทุกภาคส่วน

ก่อนจะถึงเวทีสมัชชาชาติในวันที่ ๗-๘ สิงหาคม สปรส. ได้มอบหมายให้สำนักงานสนับสนุนการพัฒนา ยุทธศาสตร์แห่งชาติด้านอาหาร(เสยอ.) เป็นหน่วยรับผิดชอบจัดกระบวนการในการพัฒนาข้อเสนอทางยุทธศาสตร์ โดยเริ่มจาก การสังเคราะห์ข้อมูลวิชาการเป็นข้อมูลนำเข้าสำหรับผู้เข้าร่วมเวทีย่อยครั้งที่ ๑ เมื่อวันที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๔๖ ซึ่งจัดที่ห้อง ๘๐๑ กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ ข้อมูลนำเข้าชุดแรกประกอบด้วย เอกสารสังเคราะห์ ยุทธศาสตร์ของ ๒ กระทรวงหลักภายใต้นโยบายที่รัฐประกาศ และเอกสารกรอบแนวคิดด้านกฎหมายกับอาหาร โดยเฉพาะด้านการคุ้มครองผู้บริโภค ซึ่งจัดทำโดย อาจารย์เจริญ คัมภีรภาพ จากคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้เข้าร่วมเวทีย่อยครั้งที่ ๑ มีจำนวน ๔๘ คน ประกอบด้วยผู้แทนจากภาคเกษตรกร ปศุสัตว์ ผู้แปรรูป ผู้ค้ารายย่อย ขนอมร้านอาหาร ผู้แทนจากตลาดสด ผู้แทนจากองค์กรผู้บริโภค องค์กรเอกชน และหน่วยงานราชการในกระทรวงที่เกี่ยวข้องและราชการส่วนท้องถิ่น โดยในเวทีแรกนั้นสัดส่วนของภาคผู้ผลิต ผู้บริโภคมากกว่าหน่วยราชการเล็กน้อยเพื่อเป็นการสังเคราะห์ข้อเสนอจากผู้ปฏิบัติจริง

ข้อเสนอที่สรุปได้จากเวทีย่อยที่ ๑ ได้ถูกนำเสนอเป็นข้อมูลนำเข้า ในเวทีที่ ๒ ซึ่งจัดเมื่อวันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๔๖ ณ ห้อง ๘๐๑ กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ ซึ่งมีผู้เข้าร่วมเวที ๕๓ คน สัดส่วนของหน่วยงานผู้รับผิดชอบภาคนโยบายเพิ่มขึ้นเพื่อมาร่วมกันพิจารณาความเป็นไปได้ของข้อเสนอจากเวที

ข้อเสนอจากเวทีย่อยที่ ๑ และ ๒ ได้ถูกสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดและข้อเสนอทางยุทธศาสตร์นำเข้าสู่การพิจารณาในเวทีสมัชชาสุขภาพเฉพาะประเด็นในวันที่ ๗ สิงหาคม อีกทั้งยังได้ข้อมูลนำเข้าด้านยุทธศาสตร์และแนวทางการดำเนินงานตามนโยบายของรัฐบาลจากผู้รับผิดชอบระดับนโยบายของ ๒ กระทรวงหลัก ได้แก่ ศ.ดร. ภักดี โภธิศิริ รองปลัดกระทรวงสาธารณสุข และ ดร.อำพน กิตติอำพน ผู้อำนวยการสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกอช.) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ซึ่งได้มานำเสนอและตอบข้อสงสัยบางประเด็นด้วยตนเอง ผู้เข้าร่วมเวทีในวันที่ ๗ สิงหาคม มีจำนวนกว่า ๒๓๐ คน มากกว่าที่คาดไว้เกือบเท่าตัว แสดงถึงพลังความต้องการของผู้เข้าร่วมเวทีที่เห็นว่า ความปลอดภัยของอาหารเป็นประเด็นเกี่ยวข้องกับสุขภาพอย่างใกล้ชิด และเวทีสมัชชาน่าจะมีบทบาทสะท้อนความเห็นในเชิงการจัดการไปสู่ผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนได้ ข้อเสนอเชิงยุทธศาสตร์จากเวทีได้ถูกนำเสนอในเวทีสมัชชาชาติในวันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๕๖ โดยผู้แทน ๔ ท่านจากเวทีย่อย มีผู้ช่วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข (นายยงยุทธ วิชัยดิษฐ์) เป็นประธานรับฟังข้อเสนอดังกล่าวด้วย

**ข้อเสนอจากเวทีสมาชิกสุขภาพ :
หนึ่งยุทธศาสตร์แกนหลัก...
(๑) ใช้ชุมชนท้องถิ่นเป็นศูนย์กลางจัดการระบบ
อาหารครบวงจร**

การใช้ชุมชนท้องถิ่นเป็นศูนย์กลางจัดการระบบอาหารเป็นยุทธศาสตร์แกนกลางที่จะก่อให้เกิดความสำเร็จในการจัดการระบบอาหารท้องถิ่น โดยมีใช้การให้บทบาทกับภาคราชการหรือองค์กรปกครองท้องถิ่นเท่านั้น แต่ต้องเป็นการสร้างการทำงานร่วมกับระหว่างรัฐและชุมชนโดยให้องค์กรส่วนท้องถิ่นทุกแห่งมีนโยบายในการจัดการระบบอาหารและให้เครือข่ายชุมชน เป็นภาคีร่วมหลัก ทำงานในลักษณะเครือข่ายจัดการ ใช้หลักการที่ให้ผู้ที่เป็นเจ้าของปัญหามีส่วนร่วมกำหนดแนวทางแผนการจัดการปัญหา และตัดสินใจได้เอง สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งคือต้องวางแผนการจัดการระบบอาหารครบวงจรในท้องถิ่น ตั้งแต่การผลิต แปรรูป การตลาด การจำหน่ายจนถึงการบริโภค

รายละเอียดของข้อเสนอยุทธศาสตร์

- รัฐบาลต้องกำหนดนโยบายให้องค์กรส่วนท้องถิ่นทุกแห่ง(เช่น เทศบาล อบต.) เห็นความสำคัญ มีนโยบายและการสนับสนุนรองรับการพัฒนาบริหารจัดการอาหารชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม โดยจัดตั้งเครือข่ายชุมชนซึ่งอาจประกอบด้วยผู้แทนจากองค์กรส่วนท้องถิ่น เกษตร สาธารณสุข เครือข่ายอสม.ปราชญ์ชาวบ้าน สถาบันการศึกษาในพื้นที่ ผู้แทนองค์กรเกษตร เอกชน-ผู้ผลิตอาหาร และชุมชน เป็นภาคีหลักในการทำงานร่วมกันระหว่างรัฐและชุมชนในเรื่องอาหาร โดยร่วมให้ข้อมูล ร่วมคิด ร่วมวางแผน และร่วมตัดสินใจในการกำหนดทิศทางพัฒนาครบวงจรอาหารชุมชนตลอดทั้งวงจร ทั้งนี้องค์กรส่วนท้องถิ่นและเครือข่ายชุมชนควรร่วมกันทำหน้าที่

- กำหนดนโยบาย เป้าหมาย ตัวชี้วัดการพัฒนาระบบอาหารชุมชนตลอดทั้งวงจร ซึ่งรวมถึงการควบคุมอาหารปลอดภัยตลอดระบบ
- จัดทำแผนพัฒนาระบบอาหารชุมชน โดยอาจเป็นส่วนหนึ่งในแผนแม่บทชุมชน
- จัดการให้มีฐานข้อมูลภาพรวมของระบบอาหารในพื้นที่ครบวงจร เพื่อให้สามารถทราบสัดส่วน แนวโน้มการผลิตอาหารที่ปลอดภัย หรือใช้สารเคมี อันจะนำไปสู่การสร้างจิตสำนึกร่วมในลักษณะเครือข่ายชุมชนเพื่อลดการใช้สารเคมีในการผลิต สนับสนุนการใช้สารธรรมชาติทดแทน
- สนับสนุนงบประมาณสำหรับเครือข่ายชุมชนในระบบอาหาร ศูนย์การเรียนรู้ท้องถิ่น(ทั้งด้านการผลิต การพัฒนาบุคลากรในการประกอบการ การบริโภค) ซึ่งส่วนหนึ่งอาจได้มาจากภาษีจากป้ายโฆษณาสารเคมีเกษตรในท้องถิ่น
- ผลักดัน ดูแลให้แผนการจัดการระบบอาหารเกิดผลในทางปฏิบัติโดยอาจให้ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีตำบลหรือสถาบันการศึกษาเป็นองค์กรพี่เลี้ยง โดยรัฐบาลต้องมีแผนการพัฒนาศักยภาพบุคลากรในพื้นที่ทั้งด้านการใช้ประโยชน์จากภูมิปัญญาวัฒนธรรมท้องถิ่น ด้านเกษตร การแปรรูป การดูแลความปลอดภัย การตลาดให้สามารถเป็นที่ปรึกษาแก่เครือข่ายชุมชนในการส่งเสริมพัฒนาระบบอาหารได้
- การรับรองมาตรฐานความปลอดภัยไม่ควรเน้นแต่การใช้ชุดทดสอบหรือการตรวจจับแต่ควร สร้างเครือข่ายการตรวจสอบมาตรฐานผลิตผลในท้องถิ่น ใน ๒ วิธี คือ ๑) การตรวจสอบพฤติกรรม ณ แปลงผลิต โดยเครือข่ายชุมชน เครือข่ายผู้จำหน่าย ผู้บริโภค

หรือกลุ่มอื่นๆ ซึ่งเป็นการส่งเสริมความสัมพันธ์ของผู้ผลิต-ผู้บริโภค และเป็นมาตรการทางสังคมที่ชุมชนทำได้เองและประหยัด ๒) ใช้การทดสอบทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งรัฐต้องสนับสนุนชุดตรวจที่ได้มาตรฐานง่ายและราคาถูกลงด้วย โดยอาจเชื่อมโยงความร่วมมือกับโรงพยาบาลชุมชน หรือภาคเอกชน ทั้งนี้การใช้ชุดทดสอบอาจใช้มากในระยะแรกเพื่อให้ชุมชนสามารถตรวจสอบและเห็นพิษภัยในอาหารในท้องถิ่นด้วยตนเอง และเกิดความตระหนัก จากนั้นจะลดปริมาณลงเป็นการตรวจเฝ้าระวังเท่าที่จำเป็นเท่านั้น

- สร้างเครือข่ายผู้ผลิต จำหน่าย ปูรง บริโภคในชุมชนโดยจัดตลาดชุมชนอาหารปลอดภัยสำหรับคนในชุมชน เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ของผู้ผลิต-ผู้บริโภคอันจะช่วยสร้างสำนึกรับผิดชอบ และช่วยลดระยะทางในการส่งสินค้า และให้โรงพยาบาล โรงเรียน และร้านอาหาร(ชมรม)เป็นพื้นที่นำร่องในการใช้อาหารปลอดภัยภายในชุมชน เช่น ออกรายการอาหารสำหรับผู้ป่วยโดยใช้ผลิตภัณฑ์ปลอดภัยในชุมชนเป็นหลักก่อน พัฒนาเมนูสุขภาพที่เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์ และวิถีชีวิตชุมชน
- **จัดระบบ One stop service** ในท้องถิ่นเพื่อการ
 ๑. ขออนุญาตประกอบการด้านอาหารและผลิตภัณฑ์อาหารชุมชน โดยผู้ประกอบการมีจุดประสานงานที่หน่วยงานเดียว
 ๒. ด้านการคุ้มครองผู้บริโภค ในท้องถิ่น โดยต้องผลักดันให้เป็นวาระของท้องถิ่น สามารถเชื่อมโยงเครือข่ายงานกับชุมชน ประชาคมท้องถิ่น สนับสนุนงบประมาณด้านคุ้มครองผู้บริโภคแก่โรงเรียนชุมชน โดยมีกลไกการจัดการที่หลากหลายและมีกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคระดับท้องถิ่นรองรับ

สามยุทธศาสตร์สนับสนุน :

(๒) ยุทธศาสตร์สร้างความชัดเจน เป็นระบบต่อเนื่อง ของนโยบายรัฐ

นโยบายของรัฐต้องกำหนดโดยเห็นภาพรวมของระบบอาหารทั้งระบบ มิใช่แยกย่อยเป็นรายด้าน เพื่อให้เกิดความเป็นเอกภาพของทิศทางนโยบาย เกิดความชัดเจนต่อเนื่องของแนวนโยบายและสามารถระบุเป้าหมายของประเทศได้ชัดเจน โดยไม่ต้องลงลึกเชิงรายละเอียด ซึ่งควรเป็นบทบาทของหน่วยงานระดับจังหวัดลงมา เช่น หากมีนโยบายชัดเจนให้เกษตรกรยั่งยืนเป็นรูปแบบการผลิตของประเทศ ก็ต้องมีนโยบายที่จะทำให้เกิดการลดการนำเข้าสารเคมี การเกษตรอย่างเกิดผลด้วย การนำนโยบายไปปฏิบัติของหน่วยงานต้องมีการบูรณาการ โดยให้ประชาชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมซึ่งสามารถใช้กลไกผู้อำนวยการจังหวัดแบบบูรณาการ (CEO) และทีมสมอบจังหวัด (คณะที่ปรึกษา) เป็นหน่วยงานสนับสนุนการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์หลักที่ใช้ชุมชนท้องถิ่นเป็นศูนย์กลางจัดการระบบอาหารครบวงจร และประเมินผลนโยบายในระดับจังหวัดได้ โดยต้องมีฐานข้อมูล และมีเครื่องมือในการประเมินชี้วัดความสำเร็จของการพัฒนาระบบอาหารในพื้นที่ที่เหมาะสม

รายละเอียดของข้อเสนอยุทธศาสตร์

- นโยบายด้านอาหาร (ปลอดภัย) ของประเทศต้องมีทิศทางเป็นเอกภาพ กำหนดระบบจัดการครบทุกขั้นตอนในวงจรอาหาร และปรากฏในแผนชาติมีโครงสร้าง แนวทางที่บูรณาการการดำเนินงานของหน่วยงานอย่างชัดเจน
- เป้าหมายงานต้องกำหนดชัดเจน โดยมีตัวชี้วัดเชิงปริมาณที่ชี้วัดได้ แก่ที่ต้นตอปัญหา เช่น ภายในปี...จะลดปริมาณการใช้สารเคมีลงเหลือ...จะเพิ่มผลผลิตเกษตรปลอดภัยเป็น...
- ต้องมีงบประมาณสนับสนุนนโยบายเฉพาะ ได้แก่ ตั้งกองทุนจากภาษีสารเคมีและสารพิษที่ผลิต-นำเข้า

กองทุนจากภาษีอาหารส่งออก-นำเข้า หรือจากภาษี
บรรจุก๊าซที่เป็นพิษต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งอาจเป็นกอง
ทุนจากภาษีในลักษณะ Environmental tax ภายใต้หลักการpolluted pay เพื่อเป็นแหล่งทุนในการ
จัดการระบบอาหาร (ปลอดภัย) โดยเฉพาะการส่งเสริมระบบเกษตรยั่งยืน งานคุ้มครองผู้บริโภคของ
ท้องถิ่น เครือข่ายชุมชน การพัฒนาและจัดระบบ เผยแพร่ อบรมความรู้ที่จำเป็น

- รัฐต้องกระจายอำนาจการจัดการจากส่วนกลาง
ลงสู่ท้องถิ่นผ่านระบบผู้ว่าCEO โดยทุกจังหวัดต้องมี
นโยบายการจัดการระบบอาหารตั้งแต่ระบบการผลิต
จนถึงการบริโภค โดยจัดตั้งทีมสมองจังหวัด ซึ่งอาจ
ประกอบด้วยปราชญ์ชาวบ้าน สถาบันการศึกษา นัก
วิจัยท้องถิ่น หน่วยงานรัฐ เช่นศูนย์วิชาการ สสจ. สวพ.
เกษตรจังหวัด ผู้ทรงคุณวุฒิภาคเอกชน นักธุรกิจ เป็น
แหล่งประเมินข้อมูลเชิงสถานการณ์ระบบอาหารใน
จังหวัด เช่น สถานการณ์การใช้/ไม่ใช้สารเคมี แหล่ง
นำเข้าสารเคมี ภาวะทางสุขภาพของผู้ผลิต ผู้บริโภค
มาตรฐานและระบบการตรวจสอบมาตรฐานที่เหมาะสม
ในท้องถิ่น เป็นต้น

(๓) ยุทธศาสตร์สนับสนุนความเข้มแข็ง ของการจัดการระบบอาหาร(ปลอดภัย)

การสนับสนุนความเข้มแข็งของการจัดการระบบอาหารนั้นเป็นสิ่งแวดล้อมสำคัญ
ที่จะส่งผลต่อความสำเร็จในการดูแลความปลอดภัยของอาหารทั้งระบบ โดยเฉพาะนโยบาย
ที่จะสนับสนุนแนวทางการผลิตที่เอื้อต่อสุขภาพให้เกิดผลในทางปฏิบัติจนสามารถเป็น
เอกลักษณ์ทางรูปแบบการผลิตอาหารของประเทศ และนโยบายสนับสนุนการแปรรูป
และจำหน่ายอาหารที่ยึดหลักการผู้จำหน่ายต้องรับผิดชอบต่อผู้บริโภคโดยตรง

รายละเอียดของข้อเสนอยุทธศาสตร์

ก. นโยบายสนับสนุนแนวทางการผลิตที่เอื้อต่อสุขภาพ

- รัฐต้องประกาศนโยบายที่ชัดเจนในการสนับสนุนระบบการผลิตแบบเกษตรยั่งยืน และมีแนวทางรูปธรรมการสนับสนุนนโยบาย ตั้งแต่การกำหนดเป้าหมาย การบริหารจัดการนโยบาย การส่งเสริมการผลิต การดูแลด้านราคา และการตลาด
- มีมาตรการส่งเสริมเกษตรกรรมที่ยั่งยืน โดยให้ความสำคัญกับการดูแลราคาผลผลิต ซึ่งเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญที่จะสามารถทำให้ผู้ผลิตตัดสินใจเลือกรูปแบบการผลิตแบบยั่งยืน โดย
 - ต้องมีการศึกษารูปแบบ ปัจจัยการผลิต และวิธีการสนับสนุนระบบการผลิตที่เอื้อให้การผลิตแบบยั่งยืนในรูปแบบต่าง ๆ มีต้นทุนถูกกว่า และ/หรือมีผลตอบแทนสูงกว่าเกษตรแบบใช้สารเคมี เพื่อสนับสนุนให้เกษตรกรเกิดความเชื่อมั่นที่จะใช้วิธีการผลิตแบบยั่งยืน พร้อมไปกับควบคุมระบบการนำเข้า การโฆษณา และการใช้สารเคมีทางการเกษตรอย่างถูกต้องด้วย
 - ต้องมีการวิจัยเพื่อปรับปรุงพันธุ์พืชที่เหมาะสมกับกระบวนการผลิตแบบปลอดภัย สามารถทนโรคพืชแมลง โดยหลีกเลี่ยงพันธุ์พืชที่มีการตกแต่งทางพันธุกรรม รวมทั้งส่งเสริมการปลูกพืชพื้นบ้านซึ่งไม่ต้องพึ่งพาเมล็ดพันธุ์จากต่างประเทศ
 - สนับสนุนให้เกษตรกรเกิดการตัดสินใจเปลี่ยนมาทำเกษตรยั่งยืน โดย
 - (๑) ต้องมีกระบวนการให้ความรู้ต่อเกษตรกร ทำให้

เกษตรกรเห็นภาระทุนและหนี้จากระบบเกษตรเชิงเดี่ยวใช้สาร เกิดจิตสำนึกการผลิตเพื่อสุขภาพ

- (๒) ใช้มาตรการลดภาระหนี้กลุ่มเกษตรกรรายย่อย ควบคู่กับการส่งเสริมเกษตรยั่งยืน
 - (๓) สร้างแรงจูงใจในการผลิตอาหารปลอดภัย ด้วยการส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกร ใช้มาตรการทาง(การลด)ภาษีสินค้าปลอดภัยส่งเสริมตลาดสินค้า ประกันราคาผลผลิตและการออกหนังสือรับรองมาตรฐานสินค้า
 - (๔) นำความสำเร็จที่เห็นผลแล้วมาขยายช่วยเหลือที่อ่อนแอกว่า เสริมด้วยความรู้ด้านการบริหารจัดการทุน การจัดการฟาร์ม และรวมกลุ่มเครือข่ายผู้ผลิต ผู้จำหน่าย ผู้บริโภคเป็นเครือข่ายอาหารในพื้นที่
- พัฒนาศูนย์กลางที่ปรึกษาของรัฐในระดับชุมชนให้สามารถเป็นที่พึ่งของเกษตรกรได้ โดยใช้กลไกศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีตำบลเป็นแกนกลางในการส่งเสริมการเกษตรแบบยั่งยืน
 - ต้องสร้างกลไกส่งเสริมและรับรองมาตรฐานอาหารปลอดภัยโดย
 - (๑) ให้ภาคเอกชนเข้ามามีบทบาทในการตรวจรับรองมาตรฐานอาหาร
 - (๒) เร่งรัดการจดทะเบียนฟาร์ม ตามมาตรฐานการผลิต -GAP
 - (๓) บังคับใช้กฎหมายควบคุมการผลิต แปรรูปจำหน่ายอาหารอย่างเข้มงวด
 - (๔) มีกระบวนการให้ความรู้แก่ผู้ผลิต ผู้บริโภคที่มีประสิทธิภาพ น่าสนใจ โดยให้ความสำคัญกับการปลูกฝังจิตสำนึกด้วย

ข. พัฒนาระบบกฎหมายเพื่อส่งเสริมความปลอดภัยในอาหาร

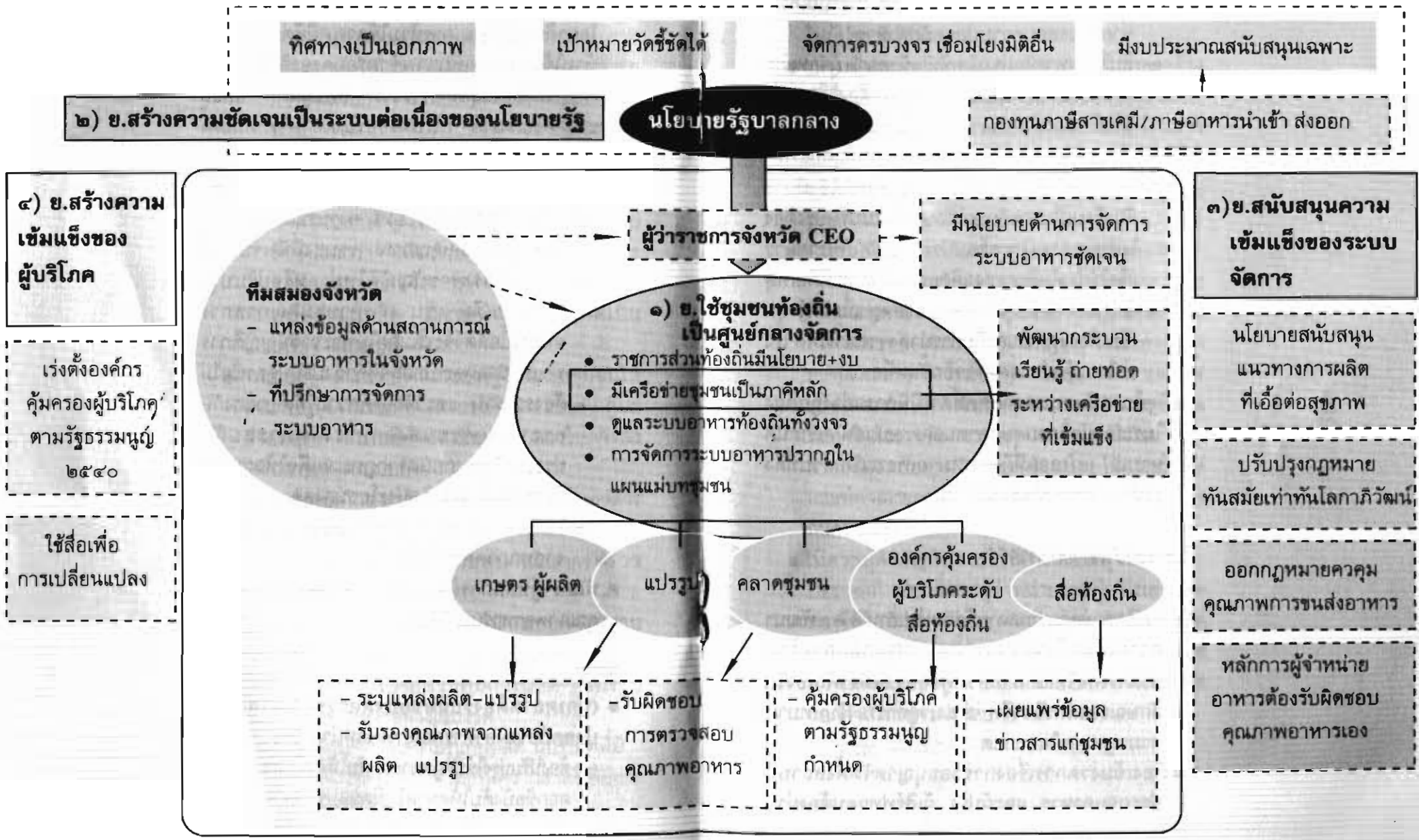
- พัฒนาระบบกฎหมายให้ทันสมัย และเท่าทันระบบโลกาภิวัตน์ เช่น การห้ามใช้สารเคมีที่ต่างประเทศห้ามใช้แล้ว เท่าทันการเข้าครอบครองลิขสิทธิ์สายพันธุ์/เมล็ดพันธุ์ของต่างชาติ สิทธิผู้ผลิต และผู้บริโภคในการใช้ ได้รับหรือบริโภคอาหารที่ตกแต่งหรือไม่มีการตกแต่งพันธุกรรม
- ยกร่างกฎหมายควบคุมคุณภาพการขนส่งสินค้าอาหารทุกประเภท โดยระบุหน่วยงานรับผิดชอบ และวิธีการตรวจประเมินคุณภาพการขนส่งที่ชัดเจน ทั้งนี้
 - ๑) อาจเป็นพระราชบัญญัติใหม่ หรือปรับปรุงกฎหมายเดิม เช่น การควบคุมคุณภาพการขนส่งเนื้อสัตว์จะเพิ่มอยู่ในพระราชบัญญัติการฆ่าและฆ่าแหละเนื้อสัตว์ที่กำลังปรับปรุง หรือไม่
 - ๒) ต้องรวบรวม และวิจัยองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการขนส่งอาหารที่เหมาะสมกับประเทศไทย ก่อนตรากฎหมายเพื่อให้สามารถบังคับใช้ได้ และเกิดประโยชน์สูงสุด
 - ๓) ใช้กระบวนการยกร่างกฎหมายอย่างมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

ค. พัฒนาสู่หลักการผู้จำหน่ายอาหารต้องรับผิดชอบต่อคุณภาพอาหารเอง ได้แก่

ตลาด

- (ทุก)ตลาดต้องรับผิดชอบต่อจุดตรวจคุณภาพความปลอดภัยของอาหารก่อนการจำหน่าย โดย
 - (๑) ต้องปรับปรุงให้มีกฎหมายรองรับให้ทุกท้องถิ่นสามารถออกข้อบังคับให้ตลาดรับผิดชอบต่อจุดตรวจคุณภาพความปลอดภัยของอาหาร โดยควรเสนอเข้าไป

กรอบรวมของข้อเสนอเชิงยุทธศาสตร์เพื่อการจัดการให้อาหารปลอดภัยอย่างยั่งยืน จากเวทีสมัชชาสุขภาพ

ทิศทางเป็นเอกภาพ

เป้าหมายวัดชี้ชัดได้

จัดการครบวงจร เชื่อมโยงมิติอื่น

มีงบประมาณสนับสนุนเฉพาะ

๒) ย.สร้างความชัดเจนเป็นระบบต่อเนื่องของนโยบายรัฐ

นโยบายรัฐบาลกลาง

กองทุนภาษีสารเคมี/ภาษีอาหารนำเข้า ส่งออก

๔) ย.สร้างความเข้มแข็งของผู้บริโภค

เร่งตั้งองค์กรคุ้มครองผู้บริโภคตามรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐

ใช้สื่อเพื่อการเปลี่ยนแปลง

ผู้ว่าราชการจังหวัด CEO

๑) ย.ใช้ชุมชนท้องถิ่น เป็นศูนย์กลางจัดการ

- ราชการส่วนท้องถิ่นมีนโยบาย+งบ
- มีเครือข่ายชุมชนเป็นภาคีหลัก
- ดูแลระบบอาหารท้องถิ่นทั้งวงจร
- การจัดการระบบอาหารปรากฏในแผนแม่บทชุมชน

ทีมสมองจังหวัด

- แหล่งข้อมูลด้านสถานการณ์ระบบอาหารในจังหวัด
- ที่ปรึกษาการจัดการระบบอาหาร

มีนโยบายด้านการจัดการระบบอาหารชัดเจน

พัฒนากระบวนการเรียนรู้ ถ่ายทอดระหว่างเครือข่ายที่เข้มแข็ง

เกษตรกร ผู้ผลิต

- ระบุแหล่งผลิต-แปรรูป
- รับรองคุณภาพจากแหล่งผลิต แปรรูป

แปรรูป

- รับผิดชอบการตรวจสอบคุณภาพอาหาร

ตลาดชุมชน

- คุ้มครองผู้บริโภคตามรัฐธรรมนูญกำหนด

องค์กรคุ้มครองผู้บริโภคระดับท้องถิ่น

- เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารแก่ชุมชน

สื่อท้องถิ่น

๓) ย.สนับสนุนความเข้มแข็งของระบบจัดการ

นโยบายสนับสนุนแนวทางการผลิตที่เอื้อต่อสุขภาพ

ปรับปรุงกฎหมายทันสมัยเท่าทันโลกาภิวัตน์

ออกกฎหมายควบคุมคุณภาพการขนส่งอาหาร

หลักการผู้จำหน่ายอาหารต้องรับผิดชอบคุณภาพอาหารเอง

- วาระการพิจารณาปรับปรุงกฎกระทรวงตลาด ตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕
- (๒) ส่งเสริมการตั้งชมรมผู้ค้าในตลาด เพื่อเป็นเครือข่ายตรวจสอบความปลอดภัยอาหาร
 - (๓) สินค้าอาหารทุกประเภทที่นำเข้าตลาด ผู้จำหน่ายเจ้าของตลาด และองค์กรท้องถิ่นต้องรู้ถึงแหล่งผลิต และพิจารณาสินค้าที่มีการรับรองความปลอดภัย และแหล่งผลิตชัดเจนเป็นอันดับแรก
 - (๔) กรณีตรวจพบอาหารไม่ได้มาตรฐานต้องมีการตักเตือนเป็นลายลักษณ์อักษร ถ้าไม่ปรับปรุงต้องไม่รับมาจำหน่ายพร้อมประสานงานกับราชการ เพื่อให้สืบค้นถึงแหล่งผลิตและแก้ปัญหาที่ต้นเหตุ
 - (๕) มีกฎหมายควบคุมให้ผู้จำหน่ายหมู เนื้อสัตว์ ทุกเยี่ยงต้องแสดงใบกำกับการนำส่งจากฟาร์มใด โรงฆ่าใด แล้วผ่านจุดตรวจอีกชั้นหนึ่ง
- รัฐต้องสนับสนุนตลาดสดที่ดำเนินการอย่างถูกต้องในระบบ และควบคุมตลาดนอกระบบ เช่น ตลาดนัด หาบเร่ แผงลอยที่ผิดกฎหมายเพราะเป็นส่วนที่ดึงลูกค้าจากตลาดในระบบมาก

สถานที่จำหน่ายอาหาร

- การติดตามคุณภาพสถานที่จำหน่ายอาหาร ควรพัฒนาความเข้มแข็งของชมรมสถานประกอบการด้านอาหารเพื่อให้เข้ามามีส่วนดูแลตรวจตราตนเองในลักษณะองค์กรวิชาชีพ พัฒนาสู่การรองรับบทบาทตามกฎหมายในอนาคต
- ต้องเข้มงวดการเรื่องการขออนุญาตจัดตั้งสถานที่ประกอบอาหาร และผู้ปรุง ผู้เสิร์ฟทุกคนต้องผ่าน

การอบรม และทดสอบความรู้ มีบัตรแสดง มีการ
อบรม การพัฒนามาตรฐานใหม่ๆที่เหมาะสม การ
จดทะเบียนสำหรับการประกอบการด้านอาหาร ทั้ง
ในผู้ปรุง ผู้เสิร์ฟ

- ชมรมผู้ประกอบการค้าควรมีส่วนร่วมในการสร้าง
สำนักด้านอาหารปลอดภัย โดยร่วมกันจัดหา
วัตถุดิบจากแหล่งอาหารปลอดภัยในพื้นที่ โดยอาจ
ร่วมกันเป็นเครือข่าย สร้างเมนูอาหารท้องถิ่นที่ใช้
ผลิตภัณฑ์ในชุมชนที่ปลอดภัย และมีจำหน่ายตาม
ฤดูกาลที่เหมาะสม
- ส่งเสริมให้สัญลักษณ์รับรอง “Clean Food Good Taste”
เป็นเครื่องหมายรับรองสถานประกอบการอาหาร
ที่มีคุณภาพอย่างแท้จริง ส่วนข้อกำหนดขั้นต่ำสำหรับ
สถานประกอบการทั่วไปตามกฎหมายควรคำนึงถึง
ความแตกต่างระหว่างร้านขนาดใหญ่และเล็ก และควร
เป็นเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องถึงคุณภาพความปลอดภัย
ที่แท้จริงด้วย เช่น การตรวจหาเชื้อโรคที่เป็นตัวชี้วัด
ความปลอดภัยควรเป็นเกณฑ์ข้อหนึ่ง ไม่ควรเน้นแต่
เกณฑ์ทางกายภาพซึ่งเป็นเพียงภาพ แต่อาจไม่เกี่ยวข้องกับ
ความปลอดภัย
- ให้ความสำคัญกับการใช้สื่อให้ความรู้ในการปรุง
ประกอบ เลือกซื้อแก่ผู้จำหน่ายและผู้บริโภค โดย
ต้องใช้สื่อที่มีประสิทธิภาพ มีรูปแบบแข่งขันกับสื่อ
บริโภคนิยมได้ ทั้งนี้ถ้าสามารถทำให้เอกชนเผยแพร่
ความสำคัญของอาหารปลอดภัยได้เองเหมือนการ
ออกกำลังกายจะประสบความสำเร็จ

(๔) ยุทธศาสตร์สร้างความเข้มแข็ง ของผู้บริโภค

“ผู้บริโภค” นับเป็นจุดอ่อน และ จุดแข็งของการจัดการระบบอาหารปลอดภัยได้พร้อมกัน ในปัจจุบันผู้บริโภคยังอยู่ในฐานะจุดอ่อนที่ถูกชักนำ ด้วยสื่อกระแสบริโภคนิยม และมีความรู้ที่ไม่ถูกต้องในการเลือกบริโภค บางครั้งความต้องการที่ไม่ถูกต้องของผู้บริโภคก่อให้เกิดปัญหาในการผลิตอาหารที่ไม่ปลอดภัยเพราะมีความต้องการของผู้ซื้อ เช่น กรณีหมูใส่สารเร่งเนื้อแดง ดังนั้นการสร้างความเข้มแข็งของผู้บริโภคจึงถูกหยิบยกเป็นยุทธศาสตร์เฉพาะทั้งในเชิงการก่อตั้งองค์กรรองรับกระบวนการเคลื่อนไหวของผู้บริโภค การศึกษาเพื่อให้ได้สื่อเพื่อผู้บริโภคที่แท้จริง รวมทั้งการให้ความรู้ที่ถูกต้อง และปลูกฝังจิตสำนึกทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน

รายละเอียดของข้อเสนอยุทธศาสตร์

- เร่งดำเนินการจัดตั้งองค์กรอิสระเพื่อคุ้มครองผู้บริโภค ตามมาตรา ๕๗ วรรคสองแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ โดยขึ้นตรงต่อสภาหรือนายกรัฐมนตรี ทั้งนี้ ควรมีองค์ประกอบที่เป็นเครือข่ายจากสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค เครือข่ายเกษตรยั่งยืน/เกษตรอินทรีย์เครือข่าย/องค์กรผู้ผลิต ผู้บริโภค ทั้งนี้ควรเป็นคณะกรรมการบริหารองค์กรที่มีระดับต่างๆ ได้แก่ ระดับชาติ มีผู้แทนจากกลุ่มวิชาชีพต่างๆ ระดับภูมิภาค มีผู้แทนจากองค์กรเกี่ยวของระดับจังหวัด ระดับจังหวัด มีผู้แทนองค์กรวิชาชีพในจังหวัดและอาจมี คณะกรรมการพิเศษรายด้าน งบประมาณเพื่อการดำเนินงานขององค์กรอิสระเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคควรได้มาจาก

(๑) งบประมาณอุดหนุนจากรัฐ

(๒) กองทุนภาษีสารเคมีและสารพิษที่ผลิต/นำเข้าในประเทศไทยหรือกองทุนจากภาษีส่งออก/นำเข้าอาหาร

(๓) รายได้จากค่าปรับและการละเมิดสิทธิผู้บริโภค

องค์กรอิสระเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคควรมีหน้าที่ในการ

- สร้างยุทธศาสตร์การคุ้มครองผู้บริโภคโดยร่วมมือกับเครือข่ายองค์กรอื่นๆ
- เป็นหน่วยตรวจสอบเฝ้าระวังคุ้มครองผู้บริโภคโดยประสานกับเครือข่ายองค์กรอื่นๆ ในลักษณะ third party เช่น การตรวจสอบความปลอดภัย ณ แหล่งผลิต ร้านอาหารที่ได้ป้ายรับรองมาตรฐาน
- เป็นหน่วยศึกษา วิจัยและรวบรวมเพื่อให้ข้อมูลข่าวสารด้านการคุ้มครองผู้บริโภค
- สร้างกระแสในการบริโภคอาหารปลอดภัย อาหารสุขภาพ
- ปกป้องดูแลผู้บริโภค โดยเป็นหน่วย **One Stop Service** ด้านการคุ้มครองผู้บริโภคในท้องถิ่น เป็นใจท์ฟ้องร้องการชดเชยแทนผู้บริโภค และเผยแพร่กรณีตัวอย่างผู้บริโภคที่ถูกละเมิดทางสื่อมวลชน
- เป็นเวทีผลักดันข้อเสนอเกี่ยวกับความปลอดภัยอาหาร
- พัฒนาสื่อเพื่อการเปลี่ยนแปลง โดย
 - ใช้สื่อที่มีประสิทธิภาพ มีรูปแบบที่สามารถแข่งขันกับสื่อบริโภคนิยมเพื่อให้ความรู้ในการปรุงประกอบ เลือกซื้อแก่ผู้จำหน่ายและผู้บริโภค โดยต้องมีเป้าหมายให้สามารถสร้างค่านิยมการบริโภคใหม่ ผู้บริโภคต้องตระหนักเรื่องสุขภาพ และลดความสะดวกรสบายที่ผลักดันให้ผู้ค้าต้องใช้สารเคมี และให้ยอมรับการบริโภคตามฤดูกาล ทั้งนี้ถ้าสามารถทำให้เอกชนเผยแพร่

แพร่ความสำคัญของอาหารปลอดภัยได้เองเหมือน การออกกำลังกายจะประสบความสำเร็จ

- มีมาตรการควบคุมการโฆษณาอาหารที่มีผลในเชิงลบต่อสุขภาพ เช่น ดูแลการโฆษณาอาหารจานด่วน ควรมีมาตรการเชิงสังคมหรือการควบคุมเวลา หรือรูปแบบการโฆษณาอาหารเหล่านี้ และมีมาตรการส่งเสริมให้เด็ก วัยรุ่นรู้เท่าทันอาหารจานด่วน
- ใช้สื่อท้องถิ่น ได้แก่ วิทยุชุมชน สื่อชุมชน คอรัลัมภ์ โรงเรียนทางหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นหนังสือพิมพ์รายใหญ่ รายการร้องทุกข์หลังข่าวโทรทัศน์เป็นกลไกสนับสนุนขยายผลการตรวจสอบคุณภาพอาหารทั้งในโรงเรียนชุมชน
- ฉลากอาหารและฉลากสารเคมีที่ใช้หรืออาจใช้ในด้านอาหารและการผลิตวัตถุดิบ ควรปรับรูปแบบ และข้อความให้ประชาชนอ่านง่าย เข้าใจชัดเจน หลีกเลี่ยงการใช้ภาษาต่างประเทศ
- ให้นักเรียน ผู้ปกครองและคนจนเป็นกลุ่มเป้าหมายสำคัญที่ต้องได้ความรู้ด้านอาหารปลอดภัยทั้งใน/นอกระบบการศึกษา เพื่อให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกเรื่องอาหารปลอดภัย และ สร้างกลไกเชื่อมโยงโรงเรียนกับบ้านในการดูแลความปลอดภัยอาหาร สร้างหลักสูตรร่วมระหว่างกระทรวงสาธารณสุขกับกระทรวงศึกษาธิการ (โรงเรียน) ในการให้ความรู้ และอบรมอาสาสมัครตรวจสอบคุณภาพอาหารที่นอกจากโรงเรียนแล้วยังช่วยงานในชุมชนได้ด้วย
- พัฒนาการความรู้เรื่องอาหารปลอดภัยในท้องถิ่นให้ถูกต้อง ทันสมัยโดยใช้สถาบันการศึกษาในท้องถิ่น เช่น สถาบันราชภัฏเป็นศูนย์กลางและเชื่อมโยงเครือข่ายสื่อท้องถิ่นเพื่อการเผยแพร่แก่ชุมชน

ต่อยอดสมาชิกฯ สร้างข้อเสนอให้เป็นจริง

ข้อเสนอจากเวทีสมาชิกสภาสุขภาพแห่งชาติจะไม่เกิดประโยชน์ใดๆ หากหยุดนิ่งอยู่ที่ห้องประชุมเท่านั้น แม้ สปสร. ได้นำข้อเสนอนี้เข้าสู่ฝ่ายบริหารในการประชุม คณะกรรมการปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ (คปรส.) เพื่อ กำหนดกลไกการติดตาม ผลักดันและประเมินผลที่เกิดขึ้นจากข้อเสนอของเวทีสมาชิกฯ พร้อมทั้งข้อเสนอจะถูก จัดส่งถึงหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องทุกแห่ง อย่างไรก็ตาม กรอบคิดจากเวทีก็น่าจะถูกนำไปทดลองปฏิบัติใน เครือข่ายที่เห็นด้วยและมีศักยภาพ รวมทั้งควรมีการวิจัย และพัฒนาเพื่อสนับสนุนความเชื่อมั่นทางวิชาการ หรือ ยืนยันรูปธรรมของบางข้อเสนอเพิ่มเติมต่อไปด้วย ดังนั้น หากสิ่งเคราะห์หบพาทของภาคีที่เกี่ยวข้องตามข้อเสนอ ทางยุทธศาสตร์จากเวทีสมาชิกฯ อาจเสนอเป็นบทบาท เพื่อต่อยอดข้อเสนอสู่การปฏิบัติดังนี้

บทบาทของรัฐบาลและหน่วยงานภาครัฐ :

๑) กำหนดแนวนโยบายการจัดการระบบอาหาร เป็นภาพรวม มีเอกภาพของทิศทางนโยบาย และกำหนด เป็นแผนชาติโดยแสดงเป้าหมาย มีตัวชี้วัดชัดเจน

๒) กำหนดนโยบายในการตั้งกองทุนสนับสนุน การจัดการให้เกิดระบบอาหารที่เอื้อต่อสุขภาพทั้งวงจร เช่น การสนับสนุนการผลิตในระบบเกษตรยั่งยืน การสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายชุมชนและองค์กรท้องถิ่นในการใช้ชุมชนท้องถิ่นเป็นศูนย์กลางการจัดการระบบอาหาร การคุ้มครองผู้บริโภคระดับประเทศและท้องถิ่น เป็นต้น

๓) ประกาศนโยบายสนับสนุนให้ระบบการผลิตแบบยั่งยืนเป็นรูปแบบวิถีการผลิตหลักของประเทศ โดยมีแนวทางสนับสนุนนโยบายที่เป็นรูปธรรม มีมาตรการส่งเสริมโดยให้ความสำคัญกับการดูแลราคาผลผลิต ควบคู่กับการควบคุมการนำเข้าสารเคมีต้องห้าม และให้ความรู้แก่เกษตรกรในการใช้สารเคมีทางการเกษตรอย่างถูกต้อง

๔) กำหนดให้การพัฒนาระบบอาหารของจังหวัดและท้องถิ่น เป็นนโยบายสำคัญประการหนึ่งของผู้ว่าราชการจังหวัดแบบบูรณาการ(CEO) ซึ่งต้องมีแนวปฏิบัติของการทำงานร่วมระหว่างองค์กรท้องถิ่นและเครือข่ายชุมชนที่เหมาะสม โดยมีคณะที่ปรึกษา(ทีมสมองจังหวัด)ที่สามารถแสดงข้อมูลสถานการณ์การจัดการระบบอาหารในระดับจังหวัด และท้องถิ่นทั้งในอดีต ปัจจุบันและแนวโน้มอนาคตได้ในทุกมิติ

๕) กำหนดแผนการพัฒนาศูนย์กลางในระดับท้องถิ่น เพื่อเป็นที่ปรึกษาแก่เครือข่ายชุมชน และ องค์กรท้องถิ่นในการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการระบบอาหารครบวงจรตั้งแต่การประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาวัฒนธรรมท้องถิ่น การผลิต การแปรรูป การตลาด การตรวจสอบความปลอดภัยและการคุ้มครองผู้บริโภค

๖) จัดทำกฎหมายแม่บทในการควบคุมคุณภาพการขนส่งสินค้าอาหารทุกประเภท

๗) ปรับปรุงกฎหมายให้ทุกองค์กรท้องถิ่นสามารถออกข้อบังคับให้เจ้าของและผู้จำหน่ายสินค้าอาหารในตลาด ต้องมีความรับผิดชอบในการตรวจสอบความปลอดภัยของอาหารก่อนจำหน่าย และมีข้อมูลชัดเจนถึงแหล่งผลิตอาหารที่ส่งเข้ามาจำหน่ายในตลาดทุกประเภท

๘) ควบคุมมิให้มีการจำหน่ายอาหารโดยไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ทั้งในรูปแบบตลาดนัด รถเร่ แผงลอยทั้งที่

จำหน่ายอาหารสดและอาหารปรุงสำเร็จ พร้อมกับมี
มาตรการสนับสนุนการดำเนินงานของตลาดที่ถูกต้อง
ตามกฎหมาย

๙) กำหนดแนวทางส่งเสริมชมรมผู้ประกอบการ
การค้าอาหารในลักษณะองค์กรวิชาชีพ ที่มีบทบาท
สนับสนุนองค์กรท้องถิ่นในการตรวจติดตามคุณภาพ
สถานที่จำหน่ายอาหารในพื้นที่

๑๐) กำหนดนโยบายให้มีการจัดตั้งองค์กรอิสระ
คุ้มครองผู้บริโภค ตามนโยบายของรัฐธรรมนูญแห่งราช
อาณาจักรไทย พ.ศ..๒๕๔๐ มาตรา ๕๗ วรรคสอง

๑๑) กำหนดมาตรการควบคุมการโฆษณาปัจจัย
การผลิต และผลิตผลอาหารที่มีผลเชิงลบต่อสุขภาพ ได้แก่
สารเคมีทางการเกษตร อาหารจานด่วน อาหารกรูปรอบ
ทั้งมาตรการทางภาษี การควบคุมเวลา และการควบคุม
รูปแบบ เนื้อหาการโฆษณา มิให้เกิดผลในการมอมเมา
ชักจูงให้ผู้ผลิต ผู้บริโภคหลงเชื่อโดยไม่เท่าทันข้อมูลที่ถูก
ต้องทั้งด้านความปลอดภัย และคุณค่า

๑๒) ปรับปรุงรูปแบบและข้อความที่ปรากฏบน
ฉลากอาหาร และฉลากสารเคมีที่อาจหรือนำมาใช้กับ
การเกษตรและอาหาร ให้ประชาชนสามารถอ่าน และ
เข้าใจความหมายได้โดยง่าย ชัดเจน หลีกเลี่ยงการใช้
ภาษาต่างประเทศและภาษาทางวิชาการที่เข้าใจได้ยาก
หรือก่อให้เกิดความสับสน

๑๓) สนับสนุนการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นโดยเน้น
การให้ข้อมูลด้านความปลอดภัยอาหารที่ถูกต้อง และ
สร้างจิตสำนึกในการบริโภคพืชผัก ผลไม้พื้นบ้านที่หลากหลาย
หลายตามฤดูกาล หลีกเลี่ยงการขนส่งทางไกล และการ
จัดการระบบอาหารโดยชุมชนแก่นักเรียน โดยชุมชนมี
ส่วนร่วมในหลักสูตรและการสอนจากการปฏิบัติ

องค์กรส่วนท้องถิ่น :

๑) กำหนดนโยบาย แผนงานและการสนับสนุน รองรับการพัฒนาระบบการจัดการอาหารอย่างปลอดภัย ของท้องถิ่น โดยมีแนวทางปฏิบัติที่ให้เครือข่ายชุมชนเข้ามา มีส่วนร่วมและมีงบประมาณ ทรัพยากรสนับสนุน อย่างเป็นรูปธรรม มีเป้าหมายและตัวชี้วัดที่ชัดเจน

๒) ให้ความสำคัญกับการจัดทำแผนพัฒนาระบบอาหารชุมชน ในฐานะส่วนหนึ่งของแผนแม่บทชุมชน

๓) จัดทำระบบฐานข้อมูลภาพรวมของระบบอาหารในพื้นที่ โดยร่วมออกแบบ จัดทำระบบฐานข้อมูลที่จำเป็นกับเครือข่ายชุมชน สถาบันวิชาการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๔) จัดเวทีสาธารณะร่วมกับเครือข่ายชุมชนเป็นประจำเพื่อติดตามแผน เรียนรู้ประสบการณ์ และสถานการณ์การจัดการระบบอาหารของท้องถิ่น รวมทั้งสร้างความตระหนักแก่ผู้ผลิต จำหน่าย บริโภคอาหารถึงการรับผิดชอบต่อคุณภาพ ความปลอดภัยของอาหาร

๕) ร่วมกับเครือข่ายชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเช่นภาคเกษตร พาณิชย์ สาธารณสุข จัดตั้งตลาดสินค้าอาหารปลอดภัยในชุมชน ให้ผู้ผลิต จำหน่ายรับผิดชอบต่อความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์โดยสามารถแสดงแหล่งที่มาของสินค้า รวมทั้งจัดเครือข่ายผู้บริโภคเฝ้าระวังมาตรฐานผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นทั้งโดยการสุ่มตรวจสอบพฤติกรรม ณ แหล่งผลิต และการสุ่มตรวจด้วยเครื่องมือทางวิทยาศาสตร์

๖) จัดระบบการบริการด้านการขออนุญาตประกอบการด้านอาหาร และการคุ้มครองผู้บริโภคในท้องถิ่น เช่น จัดรับเรื่องร้องทุกข์ ในลักษณะ **One Stop Service** โดยประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้องค์กรท้องถิ่นเป็นศูนย์กลางการบริการประชาชน

๗) มีนโยบายเข้มงวดในการตรวจสอบสภาพของสถานที่จำหน่ายอาหารทุกประเภท และตลาดสดให้เป็นไปตามข้อบังคับท้องถิ่น และควบคุมมิให้มีการจำหน่ายอาหารนอกระบบกฎหมาย เช่น ตลาดนัด รถเร่ ที่ไม่ได้รับอนุญาต

๘) สนับสนุนการจัดตั้งชมรมผู้ประกอบการค้าในตลาดสด และสถานที่จำหน่ายอาหารในลักษณะองค์กรวิชาชีพเพื่อการมีส่วนร่วมในการดูแลตรวจตรา และสร้างความรับผิดชอบในคุณภาพอาหารที่จำหน่าย

๙) สื่อสารข้อมูลความเคลื่อนไหวของระบบอาหารท้องถิ่นทั้งในด้านที่เป็นประโยชน์ เช่น การจัดตั้งตลาดชุมชน การณรงค์ในโรงเรียน และด้านเตือนภัย เช่น แหล่งที่ตรวจพบอาหารไม่ปลอดภัย สารเคมีการเกษตรที่ควรระวัง โดยผ่านสื่อท้องถิ่นที่มีอยู่เป็นการประจำ

๑๐) สร้างกลไกเชื่อมโยงโรงเรียน ท้องถิ่นและครอบครัว โดยการจัดตั้ง อบรมกลุ่มอาสาสมัครนักเรียน เพื่อตรวจคุณภาพอาหารในโรงเรียน ให้ความรู้โดยการปฏิบัติกับชุมชนในเรื่องพืชผัก ผลไม้ อาหารพื้นบ้าน และขยายสู่การตรวจเฝ้าระวังอาหารในท้องถิ่นทั้งทางวิทยาศาสตร์และการตรวจสอบ ณ แปลงผลิต ซึ่งเป็นการเรียนรู้เรื่องระบบอาหารในท้องถิ่นของนักเรียนด้วย

เครือข่ายชุมชน :

๑) จัดตั้งเครือข่ายชุมชนพัฒนาระบบอาหาร โดยอาจเริ่มจากกลุ่มบุคคลที่สนใจด้านการเกษตรที่เอื้อสุขภาพ ผู้จำหน่ายและผู้บริโภคที่ต้องการอาหารที่ปลอดภัย รวมถึงสื่อท้องถิ่น โดยจัดกิจกรรมที่จะทำให้ชุมชนได้ทราบถึงอันตรายและเส้นทางของอาหารที่ไม่ปลอดภัยในท้องถิ่น และประสานงาน สร้างการยอมรับในบทบาทและแนวคิดการจัดทำแผนการพัฒนาระบบอาหารชุมชนกับองค์กรส่วนท้องถิ่นต่อไป

๒) เชื่อมโยงเครือข่ายชุมชนกับเครือข่ายต่างพื้นที่ในลักษณะเครือข่ายพันธมิตร โดยเฉพาะการสื่อสารประสบการณ์จากเกษตรกรผู้ผลิตที่ประสบความสำเร็จในการผลิตด้วยรูปแบบเกษตรยั่งยืนเพื่อมาถ่ายทอดแก่เกษตรกรและผู้ผลิตในท้องถิ่น

๓) เครือข่ายชุมชนร่วมกันจัดตั้งสหกรณ์หรือหน่วยจัดการด้านผลผลิตในท้องถิ่นเพื่อขยายขอบเขตตลาดไปเชื่อมโยงกับตลาดนอกท้องถิ่น โดยเป็นหน่วยดูแลด้านผลผลิตกับความต้องการของตลาดและราคาที่เป็นธรรม

๔) จัดกิจกรรมเคลื่อนไหวเพื่อการติดตามเฝ้าระวังความปลอดภัยในอาหารที่จำหน่ายในท้องถิ่น ทั้งโดยการเฝ้าระวังทางวิทยาศาสตร์และการตรวจสอบ ณ แปลงผลิต รวมถึงการให้ข้อมูลแก่เครือข่าย องค์กรส่วนท้องถิ่นและสื่อท้องถิ่นเมื่อพบผลิตภัณฑ์อาหาร บัณฑิต เพื่อการผลิต หรือบุคคลที่น่าสงสัยว่าจะก่อให้เกิดความไม่ปลอดภัยในอาหารในชุมชน และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับระบบอาหารในเวทีสาธารณะ

๕) ร่วมกันผลักดันการจัดตั้งตลาดชุมชน และ การใช้ผลิตภัณฑ์อาหารในชุมชนตามฤดูกาล และรณรงค์ ไม่ใช้บริการจากสถานที่จำหน่ายปัจจัยการผลิต อาหาร หรือตลาดที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย

๖) ร่วมกับโรงพยาบาล โรงเรียน และร้านจำหน่าย อาหารในท้องถิ่นเพื่อสืบค้น และฟื้นฟูสำหรับอาหารท้องถิ่น ที่ใช้ทรัพยากรและผลผลิตท้องถิ่นตามฤดูกาล ทั้งเพื่อ การฟื้นฟูเอกลักษณ์วัฒนธรรมส่งเสริมสินค้าอาหารพื้นเมือง และการท่องเที่ยว

๗) มีส่วนร่วมในการเรียนรู้เรื่องระบบอาหารของ นักเรียนในโรงเรียนของท้องถิ่นทั้งในด้านการกำหนดหลักสูตร และการร่วมเป็นผู้ให้ความรู้ด้านภูมิปัญญา วัฒนธรรม อาหารถิ่น พืชผัก ผลไม้และอาหารพื้นบ้าน และการร่วม ตรวจเฝ้าระวังอาหารในโรงเรียนและชุมชนกับอาสาสมัคร นักเรียน

องค์กรพัฒนาวิชาการด้านเกษตร

อาหารและสุขภาพ:

สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาในเรื่อง

๑) การจัดการระบบฐานข้อมูลและโปรแกรม เพื่อการจัดการระบบอาหารท้องถิ่น จังหวัดและประเทศ

๒) การพัฒนาเครื่องชี้วัดสถานการณ์การจัดการ ระบบอาหารระดับท้องถิ่น จังหวัดและประเทศ ในมิติต่างๆ เช่น ด้านความปลอดภัย ด้านความมั่นคงทางอาหาร และฐานทรัพยากร ด้านเศรษฐกิจ

๓) รูปแบบที่เหมาะสมและความเป็นไปได้ใน การจัดตั้งกองทุนเพื่อการสนับสนุนระบบเกษตรยั่งยืนระบบ อาหารท้องถิ่นและการคุ้มครองผู้บริโภค

๔) การสนับสนุนปัจจัยการผลิต และการประกันราคาผลผลิตในระบบเกษตรยั่งยืน

๕) การฟื้นฟูพันธุ์พืชพื้นเมือง และพัฒนาให้เหมาะสมกับการเกษตรแบบยั่งยืน

๖) รูปแบบและโปรแกรมเพื่อการจัดบริการประชาชนของท้องถิ่นในลักษณะ One Stop Service ในด้านการอนุญาตประกอบกิจการด้านอาหาร และการคุ้มครองผู้บริโภค

๗) เวทีวิชาการ(ต่อเนื่อง)เพื่อติดตามความเคลื่อนไหวทางกฎหมายและข้อบังคับของกลไกการค้าโลกและโลกาภิวัตน์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการระบบอาหาร และจัดทำข้อเสนอต่อการตอบสนองที่ควรเป็นของประเทศไทยและกลุ่มพันธมิตร

๘) การจัดทำข้อเสนอเชิงเนื้อหาเพื่อการยกร่างกฎหมายแม่บทเพื่อควบคุมการขนส่งสินค้าอาหารทุกประเภทอย่างมีส่วนร่วม

๙) การศึกษาเปรียบเทียบผลประโยชน์ที่ผู้บริโภคจะได้รับจากการมีองค์อิสระเพื่อคุ้มครองผู้บริโภค ตามรัฐธรรมนูญ กับรูปแบบการคุ้มครองผู้บริโภคโดยรัฐในปัจจุบัน

๑๐) การศึกษาประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและคุณค่าทางอาหารและสมุนไพรของเมนูอาหารท้องถิ่น และพัฒนาสู่เมนูอาหารสุขภาพท้องถิ่นในยุคปัจจุบัน (งานวิจัยระดับท้องถิ่น)

๑๑) มาตรการกำกับควบคุมสื่อโฆษณาที่ชักจูงให้เกิดพฤติกรรมการผลิต แปรรูป และพฤติกรรมผู้บริโภคที่ไม่ถูกต้องของประชาชน

เครือข่ายองค์กรพัฒนาชุมชน :

๑) สนับสนุนประเด็นเรื่องการจัดการระบบอาหาร
ครบวงจรในการจัดทำแผนแม่บทชุมชน

๒) สนับสนุนกระบวนการและเป็นองค์กรพี่เลี้ยงใน
การรวมกลุ่มเครือข่ายชุมชน เครือข่ายผู้ผลิตเกษตรกรรม
แบบยั่งยืน การจัดการตลาดชุมชน การเฝ้าระวังความ
ปลอดภัยอาหารโดยชุมชน และการจัดตั้งหน่วยจัดการ
ระบบการตลาดของผลผลิตอาหารในท้องถิ่น

๓) สนับสนุนกระบวนการพัฒนาการเรียนรู้ทั้งใน
และนอกระบบโรงเรียน ในเรื่องการจัดการระบบอาหารชุมชน
วิถีการบริโภคตามวัฒนธรรมท้องถิ่นและการเฝ้าระวังความ
ปลอดภัยอาหารในโรงเรียนและชุมชน

หากพี่น้องทางสังคมทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้ประสานงาน และขับเคลื่อนทิศทาง
การดูแลความปลอดภัยในอาหารโดยมีแนวทางข้อเสนอของสมาชิกสภาชุมชน อันเป็นข้อเสนอ
จากผู้ที่ส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงอาหาร ในระยะเวลา ๑ปีนับแต่ปี จวบจนถึงเวทีสมาชิกสภาชุมชน
แห่งชาติครั้งต่อไป คงสามารถเห็นความคืบหน้าและผลการดำเนินงานเพื่อให้อาหารสะอาด
ปลอดภัยโดยความร่วมมือของรัฐและประชาชนเพื่อความยั่งยืนของการดำเนินงานอย่างแท้จริง

เสียงจากสมาชิกสภาแห่งชาติเพื่อ...อาหารปลอดภัยอย่างยั่งยืน

ประมวลผลจากข้อเสนอเวทีสมาชิกสภาแห่งชาติ ห้องย่อยเฉพาะประเด็น "อาหารปลอดภัย เพื่อสุขภาพอย่างยั่งยืน" ๓ เวทีได้แก่ เวทีย่อยครั้งที่ ๑ และ ๒ เมื่อ ๑๖ และ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๕๖ ณ ห้องประชุมกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ และเวทีห้องย่อยที่๒ในเวทีสมาชิกสภาแห่งชาติเมื่อ ๓ สิงหาคม ๒๕๕๖ ณ ศูนย์ประชุมไบเทค นางนา กรุงเทพฯ

ขอขอบคุณ:

ภาคีผู้ร่วมเวทีทุกท่าน วิทยากรผู้นำเข้าข้อมูล วิทยากรระดมความคิด และชมรมร้านอาหาร สุนทรสงครามที่ช่วยให้ได้ข้อเสนออันทรงคุณค่า

เรียบเรียงและจัดพิมพ์โดย

สำนักงานสนับสนุนการพัฒนายุทธศาสตร์แห่งชาติด้านอาหาร (สยอ.)

ชั้น ๓ ภายในสำนักงาน สพทส. อาคารด้านทิศเหนือสวนสุขภาพ (ถนนสารารณสุข ๖)

กระทรวงสาธารณสุข ถนนติวานนท์ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ๑๑๐๐๐

โทร ๐ ๒๕๕๖ ๒๓๕๓๗, ๐ ๒๕๕๖ ๒๔๙๐ โทรสาร ๐ ๒๕๕๖ ๒๔๙๐

E- mail address: onfsp@yahoo.com

สนับสนุนโดย

สำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ

ออกแบบรูปเล่มและพิมพ์ที่:

บริษัท ชีกรู มิเดีย จำกัด โทร/โทรสาร ๐๒ ๘๘๓๖๗๓๖

พิมพ์ครั้งที่ ๑:

กันยายน ๒๕๕๖ จำนวน ๓,๐๐๐ เล่ม